

УДК 929-057.17(477.43)

О.М.Завальнюк

Подільському архівісту-історик В.Г.Байдичу – 60

Висвітлюється життєвий і професійний шлях директора Державного архіву Хмельницької області, відомого архівіста-історика, інтелектуала, авторитетного громадського діяча Володимира Григоровича Байдича – яскравого представника української інтелігенції регіону, громадянина-патріота, активного трудівника на ниві освіти, місцевого самоврядування, архівної справи, редактора наукового вісника “Подільська старовина”, поета.

Ключові слова: Байдич Володимир Григорович, архівна справа, історична наука, видавнича діяльність, літературна творчість, Хмельниччина.

Нещодавно відомий на Хмельниччині, а також в українських і зарубіжних колах керівників архівних установ Володимир Григорович Байдич відзначив серйозні ювілейні дати – 60-річчя від дня народження та 40-річчя трудової діяльності, які привернули ще більше уваги до цієї непересічної постаті, талановитого керівника, організатора архівної справи, вченого, літературно-творчої особистості.

А розпочався життєвий шлях Володимира Григоровича 26 січня 1957 р. у с. Кузьмин Красилівського району Хмельницької області, в гарній родині місцевих трудівників – Григорія Кириловича і Ганни Петрівни Байдичів. Мати працювала у польовій бригаді місцевого колективного господарства, батько – водієм у пожежній бригаді. Володимир був старшим сином.

Виховання у сім'ї відбувалося на засадах української народної традиції: дітям дозволяли робити те, що не суперечило загальноприйнятим нормам моралі, виховували бути чесними, відкритими, любити свій рід, поважати людей праці, старших, у поведінці дотримуватися культурних норм, відповідати за свої щоденні вчинки.

Старші розповідали братам казки, легенди, усіякі народні перекази, які наповнювали дитячу уяву різними реальними і вигаданими фактами, були підпорядковані розширенню їхнього кругозору, формуванню у них справжніх людських якостей, які шанувалися у Байдичів. За справжню героїно вони мали бабусю, яка у довоєнні роки вирощувала на колгоспному полі високі врожаї цукрового буряка і отримала за це звання п'ятисотенниці та була нагороджена орденом Леніна [1]. Згодом хлопці навчилися читати, з цікавістю гортали дитячі книжечки, які брали у сільській бібліотеці, охоче розповідали прочитане ровесникам і у сім'ї, де їхній розумовий розвиток всіляко заохочувався.

Дітей рано залучали до домашньо-господарської праці, де кожному (залежно від віку) визначали конкретні обов'язки. Володимир завжди був попереду, брав на себе більший обсяг фізичного навантаження, ретельно справлявся з щоденними батьківськими дорученнями і проханнями. Особливо

напруженими були весняні місяці, коли стартували трудові місії в сільські райони. В окремі вихідні і особливо святкові дні, коли вдома збиралося велике родинне коло, приходили у гості сусіди, слухав і насолоджувався українськими народними і сучасними піснями, які виконували за колективним столом старші, прислухався до спогадів колишніх фронтовиків про Другу світову війну. У домашньому архіві побачив фото діда Петра, який загинув під час визволення Польщі від нацизму, розпитував маму про його важку фронтову долю. Діда Кирила, який вижив у жорсткій військовій круговерті і повернувся з війни до дому, десятки разів просив розповісти про боротьбу проти гітлерівців, визволення рідної землі, уявляв себе переможцем у тих героїзованих подіях, обов'язково танкістом або льотчиком.

Коли став дорослішим, то від рідних почув і про інші сторінки родинної "мирної" історії. А саме, про колективізацію, під час якої сім'ї обох дідів втратили родинні статки. Особливо це стосувалося діда Петра, який мріяв "стати на ноги" і ще до Першої світової війни змушений був податися на заробітки до США, працювати у Детройті шахтарем. На зароблені на чужині кошти придбав для обробітки невеликого поля двійку коней, різний сільгосптехніку, а також збудував хату для своєї сім'ї, і навіть встиг трохи повоювати "за царя і вітчизну". Під час "розкуркулювання" його сім'я втратила багато що з нажитого чесною і важкою фізичною працею. Не залишили як Гаврилюкам (сім'я діда Петра), так і Байдичам (сім'я діда Кирила) їхні збудовані відносно недавно хатини, господарські будівлі. Їх віддали під контору колгоспу і колективну конюшню. Самих же "заможників" Гаврилюків (сім'я нараховувала 10 осіб, 8 з яких були дітьми) зігнали в одну невелику пристосовану кімнату, з єдиним невеличким вікном, яке взимку покривалося намороззю.

Ставши школярем місцевої десятирічки, Володимир поринув у величезний, багатогранний і складний світ знань. Надійними провідниками у ньому стали незабутні перші педагоги – Ольга Федорівна Бистрицька і Людмила Василівна Андрощук, які з материнською чуйністю і відповідальністю огорнули малечу своєю винятковою увагою, навчили її добре читати, писати, декламувати вірші, співати, бути товариськими, дисциплінованими, за тодішніми строгими педагогічними мірками. Володимира світ знань захопив по вінця. Школа стала його другим домом, бажаним і цікавим, який розвивав світогляд, збагачував знання, уміння і навички, робив сильнішим і упевненим, з часом допоміг усвідомити своє місце у багатоголосому дитячому світі. Тут збиралися його товариші і друзі, з якими продовжував спілкуватися і у позашкільний час, згодом брав участь у різних сільських офіційних заходах, під час яких дебютував і у художній самодіяльності, і фізкультурних турнірах.

На уроках був уважним, дисциплінованим, поважав учителів. Домашні завдання виконував самостійно, строго дотримуючись настанов педагогів і виконуючи їх вказівки щодо засвоєння обсягу необхідної інформації. Додому приносив відмінні і добрі оцінки. Найкраще давалися гуманітарні дисципліни, де завжди підготовлений учень, у якого було добре розвинуте мов-

лення, звітувався найчастіше. Подобалося малювання, де мав змогу передавати на папері конкретні речі, які приносив учитель, різні об'єкти і природу не типово, по-своєму. Згодом, коли 15-річним влітку працював у сільському кам'яному кар'єрі, заносив строгі обриси того суворого пейзажу до свого альбому. Через рік, проводячи літні вакації у місцевому рибгоспі, тематика його замальовок змінилася – появилось плесо величезного ставка, річки, човни, рибалки із сітями, щедрий рибний улов тощо.

Захоплювався і музикою. У 12-річному віці став учнем єдиної в районі музичної школи, яка знаходилася в Красиліві. Туди відбував раз на тиждень, щоб взяти уроки по класу баяна, а повернувшись до дому, наполегливо виконував отримані завдання учителя, ущільнюючи графік власного підліткового життя, бо на все не вистачало часу. Це, однак, не звільняло його від домашньої роботи. Крім того, батько заохотив школяра і до занять у спортивних гуртках: з футболу, волейболу, стрілецького і лижного спорту. Ця додаткова перевірка себе на можливість виконати підвищені нормативи з фізичної підготовки і бути визнаним лідером у класі дала позитивні результати – Володимира, як чільного спортсмена, направляють на районні змагання захищати спортивну честь рідної школи.

У обдарованого хлопця прокинувся інтерес до поезії. Знав багато творів, міг проаналізувати вірші і поеми різних авторів, включених до шкільної програми. Після цього сам взявся творити віршовані рядки. Згодом були посвяти матері, бабусям, батькові, найбільш шанованим учителям. Ті перші спроби не були епізодом у захопленні юнака. Вони залишили слід у його творчій натурі, спонукали до нових кроків, заклали основи у щирому бажанні висловлювати римою свої чисті юнацькі почуття, поетично сприймати навколишній людський і природний світ. Саме ці кроки згодом отримують продовження, що дасть змогу згодом заявити про себе.

1974 року закінчив десятирічку і разом з ровесниками-випускниками опинився перед вибором професії. Приваблювала історія, та сама, яку почав пізнавати ще у ранні дитячі роки на неофіційному рівні і якій віддавав перевагу перед іншими спеціальностями. Шансів поступити на історичний факультет відразу було дуже не багато. Але і розставатися з мрією принципово не хотів. Вирішив заробити категорію “стажників”, і пішов до районного відділу освіти проситися ... піонервожатим (ця посада прирівнювалася до педагогічної). Настирливого випускника несподівано ошчасливили і направили працювати старшим піонервожатим до восьмирічної школи у с. Писарівка [2, с. 144].

Робота з дітьми подобалася. Освоїв нові обов'язки, які були пов'язані переважно з організаційними заходами і реалізовувалися здебільшого після завершення навчального процесу (під час перерв заходів у класі, розмовляв з активістами, спрямовував їх на виконання доручень у піонерзагонах). Тільки вріс у трудовий колектив, як у 1975 р. довелося залишити його через об'єктивні причини – з відпустки поверталася колишня працівниця, яку замінював юнак. Двох років стажу, необхідних для вступу до педвишу на пільгових умовах не

набиралося. Тож знову пішов до очільників районної освіти. І на цей раз йому також поталанило – звільнилося місце старшого піонервожатого у школі с. Кульчинки [3]. Його прийняли як свого, створили необхідні робочі і побутові умови. Довелося вивчати шкільну дітвору, співпрацювати з класними керівниками. Набутий раніше досвід застосовував упевнено, заробляючи початки свого авторитету і у педагогів, і серед учнів та її батьків. Проявляв багато ініціативи, реалізовував цікаві проекти, яких не було в інших школах району. Юнацький максималізм не давав спокою, кликав до нового, незвіданого. Володимир Григоровичу (так його кликали і учителі, і школярі) дуже хотілося, щоб його трудова діяльність приносила якнайкращі результати. І цього він досягав. Його відзначали не лише на шкільних педрадах, а й на куцшовому і районному рівні.

Крім щоденної праці у закладі освіти, молодий педагог не забував про свою шкільну мрію – поступити до педінституту. У вільний від роботи час, під час вихідних днів і невеличких шкільних канікул сідав за підручники, повторював навчальний матеріал з історії, української мови, літератури та іноземної. Користувався записами, які по-кілька разів перечитував. Запам'ятовував хронологію, персоналії, статистичні дані, які потрохи стиралися з пам'яті після випуску. Був упевнений, що вдасться цьогоріч зробити життєвий прорив і вийти на омріяну студентську орбіту. Але у травні 1976 р. його призвали на дійсну військову службу.

У 1976–1978 рр. потрапив у далекі від рідних місць північні краї Республіки Польщі, де була розквартирована Північна група радянських військ [2, с. 144]. Служив, як і належало, чесно, відповідально, не пас задніх у військовій і політичній підготовці, скоріш навпаки, досить часто командири ставили у приклад за набуття знань, умінь і навичок у навчальних класах, на полігоні, спортивному майданчику, де був одним з перших. Не випадково, вже незабаром, під час перевірки військової частини вищим військовим начальством, показав одні з найвищих індивідуальних результатів підготовки і отримав звання відмінника, завоював авторитет серед однополчан за толерантне і водночас відповідальне ставлення до своїх товаришів, дорученої справи, за гострий розум і уміння пояснити непрості питання міжнародної політики (це давалося далеко не усім). Закономірним стало обрання В.Г. Байдича комсоргом роти (ось тут і пригодилися навички роботи у двох школах Красилівщини). Оскільки мав філологічний хист, то взявся творити різні замітки про солдатське життя, які направляв до військової газети. Там помітили кореспондентські якості, запропонували тіснішу співпрацю. Зрадівши першим успіхам, взявся і за поетичне перо. Загалом за весь період служби армійська преса опублікувала більше 70 заміток і віршів здібного українського юнака. За це був визнаний кращим власкором, а його фото розмістили на дошці пошани Групи військ. Батьки ж отримували подяки за виховання сина, його старанність, працьовитість, високу культуру поведінки, а також неабиякі організаційні здібності, розуміли, що їхній син набуває нових якостей, росте і з часом може стати відомою, шанованою людиною, чого дуже йому бажали.

У травні 1978 року демобілізувався, подав документи на істфак. Вступні іспити відпрацював успішно, немов, стрілецькі завдання на військовому полігоні. А далі було омріяне зарахування в студенти – справжній триумф наполегливого і цілеспрямованого сільського юнака, який сам творив своє майбутнє, йшов до мети так, як ніхто інший, що ще не встиг зробити власних серйозних життєвих кроків і не пройшов аналогічних випробувань.

Біографія студента Кам'янець-Подільського педінституту Володимира Байдича творилася не менш активно і наполегливо, ніж життєві сторінки у попередні трудові роки. Познайомився з однокурсниками, історичним факультетом, його професорсько-викладацьким складом. Представлена з армії характеристика переконала декана доцента Л.В. Баженова у тому, що з-поміж усіх демобілізованих (а таких було кілька), які стали студентами цього факультету, найбільш вагомі заслуги мав саме Байдич. Тож наказом ректора його призначили старостою третьої групи. Нові обов'язки були порівняно не складними (це ж не армія, де доводилося відповідати за сотню солдатів!). Складніше було виробити стереотип постійного навчання, встигаючи за ходом думки лекторів і запам'ятовуючи при цьому (особливо при підготовці до семінарських занять) великий обсяг програмного матеріалу. Людині динамічній, швидкій у мисленні і діях, важко було звикнути до щоденної стативи в аудиторії під час роботи на 3–4 парах занять упродовж 6 тижневих днів (сьогодні у вищі 5-денний робочий тиждень). Як старший за віком і посадою в групі, намагався бути прикладом і у навчанні, і у різних громадсько-виховних заходах. М'який, відкритий характер, схильність до філософського осмислення свого життя, органічне уміння організовувати товаришів, підтримувати з ними толерантні стосунки, швидке вибудовування товариських і дружніх стосунків у групі і на курсі, нарешті визнані лідерські якості і щоденна наполеглива академічна праця, – все це стало запорукою визнанню особистості Володимира, забезпечило ріст його авторитету передусім у студентському колективі, а вже згодом і серед викладацького корпусу, до якого входили славні представники тодішнього інститутського істеблішменту – професори І.С. Винокур, Л.А. Коваленко, М.Г. Кукурудзяк, П.Ф. Лаптігін, Ю.М. Тарасов, П.Ф. Щербина, доценти Л.В. Баженов, А.А. Грицюк, І.Й. Козак, Л.Г. Ништа, А.В. Опря, А.О. Копилов, В.С. Степанков, О.Д. Степенко та інші. Словом, було у кого повчитися. Всі вони – яскраві особистості, які були цілком віддані вищій школі, науці, підготовці майбутніх учителів історії і суспільствознавства, не шкодували свого часу і здоров'я для виховання студентів громадянами тодішньої країни, порядними, гарними людьми, надійними товаришами, здатними прийти на допомогу у потрібну мить до будь-кого, хто того потребував, не шкодувати себе і часу для громадських справ. У пам'яті Володимира Григоровича більшість цих вчених залишили найкращі враження, незабутній професійний слід, хоча, звісно, кожен з них намагався забезпечити у навчанні студентів пріоритет передусім своєї навчальної дисципліни, не завжди рахуючись із іншими предметами. Це у якійсь мірі перевантажувало молодь, яка з кожним наступним

курсом вважала себе все більш підготовленою до праці в школі, а тому не завжди схвально сприймала додаткові обсяги праці, які пропонували окремі викладачі.

Розповідаючи в одній із своїх праць про свою однокурсницю Надію Кравчук (Мороз), яка згодом стала педагогічною гордістю Хмельниччини, Володимир Григорович більш детально зупинився на тому, як студенти сприймали постаті різних наставників, зокрема І.С. Винокура, О.Д. Степенка, Л.В. Баженова. Щодо останнього, то він зазначив, що “його шанували не лише за постійну увагу до першокурсників, яку він постійно демонстрував на факультеті і в гуртожитку, а й за змістовні лекції з історії стародавнього світу, де він справжнім докою, за зусилля прищепити любов до всесвітньої історії і рідного міста, у якому не раз проводив екскурсії, переконував студентів-початківців цікавитися історичними пам’ятками, з якими пов’язувалися ті чи ті історичні події, відомі імена” [4, с. 272].

Студентам довелося вивчати низку ідеологічних дисциплін, брати участь у соціалістичному змаганні, складати щороку ленінські заліки тощо. Однак із проголошенням незалежної України більшість випускників цього вишу попередніх поколінь поступово зламали свій комуністичний стереотип, переосмислили зміни, які відбулися в суспільстві, набули нових професійних і суспільних якостей, стали надійною підтримкою українського вибору, чимало з них пішли працювати у нові державні, самоврядну і політичні структури в ім’я майбутнього України [4, с. 272]. Таку ж ідеологічну революцію згодом переживе і Володимир Байдич, утім до неї залишалося ще з десяток років. Проте, що частина однокурсників відійшла від ідеологічних догм, які нав’язувалися вчителями у школі і суспільствознавцями на рідному факультеті, свідчить хоча б той факт, що в часи української незалежності з них вийшли добротні вчені-історики – доктори наук Василь Марчук і Сергій Борисевич, кандидати наук Анатолій Гуменюк, Юрій Хоптяр і Володимир Байдич (їхні дисертації та монографічні роботи виконані на основі сучасної методології, у якій не знайшлося місця старим ідеологічним схемам, що викликає до них неабиякий інтерес не лише в Україні) [5, с. 155].

Крім навчальної, зайнявся і науково-дослідною роботою: під керівництвом доцентів А.А. Цвяка і А.Ф. Суругого виконав змістовну роботу про партизанський рух в Україні у 1941–1944 рр., яка посіла призове місце на республіканському конкурсі студентських наукових праць. Ця подія окрипила, заставила задуматись над можливістю серйозних наукових студій. Згодом виконав дипломну роботу, яку захистив на “відмінно” у 1982 р.

Як старшого за віком, обрали старостою групи. З цими обов’язками справлявся чи не найкраще на факультеті. Згодом став головою студентського профбюро факультету. На цій громадській посаді його авторитет зріс ще більше. Однією із відповідальних справ, за яку рішуче взявся керівник профбюро, було поліпшення умов проживання молоді у гуртожитку. Крім того, прилучився до залучення молоді у студентські будівельні загони (СБЗ). Про

це він доповідав на профспілковому активі вишу у грудні 1980 р. [6, с. 80-81]. Один із таких загонів очолив він сам. Полем діяльності було завершення будівельних робіт і упорядкування гуртожитку № 4, куди незабаром переселилися усі іногородні студенти історичного факультету та сусіднього факультету фізичного виховання.

А взагалі із будзагонами Володимир Байдич подружився надзвичайно тісно. Улітку 1979–1982 рр. працював у СБЗ, очолив обласний загін, який добився на Хмельниччині найвищих економічних результатів. Як ефективного командира загону, визнаного лідера і ветерана будзагонівського руху, Володимира представили до високої державної нагороди, і незабаром він отримав Грамоту Президії Верховної Ради УРСР – на той час найвищу в його житті [3]. Накопичений у цій сфері персональний досвід був настільки важливим, що ректор інституту А.О. Копилов, який дуже добре знався на людях і цінував справжніх професіоналів, запропонував В.Г. Байдичу восени 1982 року перейти працювати в педінститут, де на нього чекала посада комсомольського ватажка.

На роботі за тримався недовго – через півроку його запросили попрацювати комісаром у новоствореному обласному штабі студентських будівельних загонів, який знаходився у м. Хмельницькому. Тож з 1983 р. В.Г. Байдич став хмельчанином. На новому місці роботи він швидко опанував службові обов'язки. Добре знаючи будзагонівську справу з середини, відносно легко розібрався в її організаційній складовій. Зрештою, за порадою йти особливо не було до кого, бо, як з'ясувалося, його досвід командира будзагонів був чи не найбільшим серед тих, хто увійшов до штабу. Щоправда, було обласне комсомольське керівництво, яке час від часу контролювало роботу цього органу, утім серйозно не регламентувало діяльність тих, хто пройшов цю школу і міг бути взірцем у реалізації завдань щодо залучення студентської молоді до різних будівельних проектів на Хмельниччині. Володимир належав саме до цієї групи, з ним радилися, не раз при слухалися до його пропозицій, фіксували у директивних документах. Роботи вистачало і влітку, коли було найбільш гаряче на трудовому фронті, і в інші пори року, коли йшов процес формування нового складу будзагонів (понад 15 тис. юнаків і дівчат), навчання їх командирів і комісарів. За 8 років роботи будзагонівці звели більше 100 промислових і сільськогосподарських об'єктів, зібрали урожай з більш як 7500 га.

Несподівано з команди авторитетного керівника міста Івана Васильовича Бухала В.Г. Байдичу порадили взяти участь у конкурсі на заміщення вакантної посади голови комітету в справах молоді та спорту Хмельницького виконавчого комітету (саме навесні 1991 р. виконавчі органи міських само врядувань країни змінювали свою структуру і розширювали штати). Набрал найбільшу суму рейтингових балів і заслужено переміг, ставши і головою комітету, і очоливши відповідне управління. Новостворена молода команда, яка діяла під його орудою, поступово набиралася практичного досвіду, забезпечувала результа-

тивність у роботі, отримувала здобутки, які були помічені, зокрема, новим мером Хмельницького – Михайлом Чекманом.

1994 року кар’єра зробила якісний стрибок – Володимира Байдича обрали заступником міського голови і водночас директором департаменту з гуманітарних питань. Тож роботи стало ще більше. Сам керівник, демонструючи нестандартність, гнучкість і оригінальність свого інтелекту, ініціював десятки надзвичайно цікавих справ, які були відносно новаторськими і наповнювали молодіжне життя міста такими структурами і заходами, яких не було у багатьох інших обласних центрах, значно масштабніших, ніж Хмельницький. До прикладу, заступник мера ініціював та блискуче організував перші в Україні дитячі підліткові клуби за місцем проживання, центру соціальної служби для молоді, “телефону довіри”, будинку молоді “Плоскирів” (давня назва Хмельницького). За його ініціативи і великого організаторського хисту були проведені резонансні чемпіонати України з бильярду (тоді він був заборонений, однак у ньому взяли участь два чемпіони світу з цього виду спорту); карате фул-контакт-до, а ще – бальних і спортивних танців. Володимир Григорович став співзасновником монотеатру “Кут” Володимира Смотрителя, художніх колективів “Жайвір” Тамари Пасічник (цей ансамбль щороку представляв Україну в культурних програмах у Канаді, Японії, країнах Західної Європи) і “Успіх” (його вихованці стали чемпіонами України і Європи з бальних танців), започаткував таку нову в нашій країні і регіоні справу, як молодіжні обміни обласного центру з різними містами світу. За короткий час вдалося укласти угоди і розпочати їх реалізацію з міськими громадами Модеста (США) і Крамфорс (Швенція). Тут відбулися різноманітні фестивалі і конкурси, які потім були проведені у Хмельницькому [2, с. 144].

Не раз зустрічаючись по роботі з творчо обдарованою інтелігенцією та її молодим резервом, десятки разів буваючи на їх цікавих заходах, де, зокрема, лунала поезія, вирішив винести на їх суд і свою творчість, яку не покидав увесь час своєї керівної роботи. Його вірші друкувалися в місцевій пресі альманасі “Творче Поділля”, “Плоскирів.. Проскурів... Хмельницький”, а один із них, присвячений Подільському краю, потрапив до ювілейного видання “Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка”. Про творчі здобутки поета розповіли Володимир Дмитрик і Євген Семенюк у біобібліографічному довіднику про майстрів слова “Хмельниччина в іменах: прозаїки, поети, журналісти” (2006). На часі видання його персональної поетичної збірки, яка дасть змогу цілісно представити доробок поета (понад 70 творів), пережити разом з ним за долю рідного краю, творців його сучасної історії, Героїв Небесної сотні (в одному із віршів про них він писав: “Найдорожче за нас віддали / Це життя – щоб ми жили за них, / Ненароджених дітей доколосали / Щоби голос пісні не стих”) [7].

Після двох термінів роботи 41-річний керівник, який уже вийшов з молодіжного віку, погодився очолити найбільшу у місті загальноосвітню школу № 26, у якій раптово звільнилося місце директора. Педагоги сприйняли перехід

заступника голови міського голови на нове місце роботи із розумінням, адже у місті знали, що Володимир Григорович був активним членом всеукраїнського педагогічного товариства імені Григорія Ващенко і багато разів приходив на допомогу учительській спільноті, ініціював чимало гарних і корисних для них справ [3].

Познайомився з колективом, шкільним активом, їх здобутками. Добрим словом згадував свого попередника Валентина Наугольного (перейшов на посаду начальника відділу освіти міського виконавчого комітету), який багато працював над вдосконаленням навчально-виховного процесу у школі, поліпшенням її матеріально-технічної бази, згуртуванням педколективу навколо ідеї української національної школи, що у підсумку закріпило за цим закладом освіти добру славу. Основні напрями діяльності керівника на диво співпали з тими, яких дотримувався Наугольний, а це віщувало дальше зростання авторитету учительського колективу. Щоправда, новий керівник ніколи не належав до схоластів, завжди отримував уроки від найбільшого учителя – Життя, то ж незабаром тут відбулися серйозні новації, які були на часі і йшли в руслі здорової державної освітньої політики.

Провів структурну перебудову. Важливим кроком у цій справі стало приєднання до школи дошкільного виховного закладу № 48, що започаткувало у місті новий тип середнього навчального закладу – навчально-виховний комплекс №7 (він існує й досі). Як експеримент, при НВК було створено автономну бухгалтерію (цей досвід згодом буде поширено на всі подібні освітні заклади), що значно полегшило роботу керівника у вирішенні питання розрахунків за поставлені продукти харчування, придбані вкрай потрібні речі, нарешті, полегшило виплату зарплатні усім працюючим у НВК, що відразу відзначили в колективі.

Школа одна з перших у місті успішно розв'язувала відносно нову проблему, пов'язану із запровадженням інформаційних технологій. До кого тільки з підприємців і банкірів не звертався відповідальний директор, щоб роздобути сучасні комп'ютери і розмістити їх у навчальних класах для учнів! І таки зрушив справу. Заклад було комп'ютеризовано у межах тодішніх скромних можливостей.

Бував на уроках учителів, бачив як самовіддано вони трудяться для того, щоб сформувати справді науковий світогляд підростаючого покоління, який буде фундаментом для подальшого зростання молоді, допоможе правильно обрати майбутню професію. У методичному сенсі він, пройшовши гарну підготовку в студентські роки у відомого в Україні методиста-історика Бориса Михайловича Кушніра, міг порадити багато чого корисного. До того ж, він ніколи не поривав зв'язків зі своїми колишніми однокурсниками, які постійно працювали у школі і повідомляли йому про свій учительський досвід. Щиро поважаючи колег-педагогів і не сумніваючись у їхньому професіоналізмі, не зміг втриматися, щоб не розмістити в учительській кімнаті гасло – “Працювати з любов'ю для дітей”, яке мало постійно нагадувати усім не лише про

велику державну і суспільну місію учителя, а й підкреслювало найголовніший принцип і найголовніший об'єкт такої роботи.

Завдяки величезній енергетиці керівника школи оперативно розв'язувалися десятки виробничих питань. Зростав фонд шкільної бібліотеки (до підручників додалися цікаві і корисні суспільно-політичні і наукові видання). Згодом з неї виділили наукові видання і організували бібліотечку молодого науковця. Дбаючи про дальше професійне зростання колег-учителів, знайшов спонсорів, які оплатили передплату великої кількості фахових, українських і зарубіжних (з Канади) науково-методичних журналів з усіх спеціальностей, які в тодішніх умовах невисоким учительським доходів були нарозхват. Згодом усі вони поповнили новостворений методичний кабінет, який став одним з кращим у місті. Учителі читали чимало всеукраїнських, регіональних і міських газет, задовольняючи таким чином свої громадсько-політичні та інші запити, постійно збагачуючи свій загальний кругозір, що додавало ресурсу у виховній роботі зі школярами.

Багато працював над утвердженням здорового способу життя, фізичної досконалості учнів, особливу увагу звертав на розвиток спортивного життя, для чого серйозно поповнював шкільну матеріальну базу. Усі були приємно здивовані після того, як директору вдалося відремонтувати і знову запустити старий басейн, куди потягнулися і молодші, і старші школярі. Після завершення занять в школі працювали 16 спортивних секцій. Щоб їх ефективність була високою, залучив до цієї роботи відомих тренерів і майстрів спорту, яких у місті не бракувало. Не випадково більше 20 учнів різного віку стали переможцями обласних спортивних турнірів тільки з боксу. А команда дівчат-гімнастів виборола першість на юніорському чемпіонаті України з аеробіки. Їм було на кого рівнятися, адже сам директор любив спорт, і мав певні досягнення в змаганнях на першість міста (2000 р. переміг з настільного тенісу, роком раніше став другим у суперництві за шахову корону).

Володимир Григорович дбав про створення більших можливостей в колективі для естетичного сприймання дійсності, задоволення художніх смаків шкільної молоді. Він вважав, що через естетично-емоційне діти краще можуть засвоїти національну ідею, на засіданнях педради любив наголошувати, що "духовність приходить у дитячі душі разом з красою". Для здійснення задуманого, залучив відомих хмельницьких художників Миколу і Людмилу Мазурів зробити шкільний інтер'єр художньо привабливим, із національно виховним змістом. Талановиті митці справилися із замовленням блискуче, і розписали холи і коридори на всіх поверхах захоплюючими душа усіх творами про духовну історію України. Те не тільки майстри розписували інтер'єр – директор залучив до цього і юних, які спеціалізувалися на графіті. Коли до школи завітала журналістка із столичної педагогічної газети, то усі ці малолітні автори охоче позували перед телеоб'єктивом, розповідали гості про задум і етапи реалізації своїх творів, багато розповідали про свого улюбленого директора-новатора.

Щороку довелось звітуватися про випускників, які вступили у вищі навчальні заклади і тим прославили свою рідну школу. Освітні чиновники по цьому судили наскільки якісні знання дає кожний педколектив. Володимир Григорович сам аналізував результати вступної кампанії до вишів за участю його вчорашніх підопічних і намагався посприяти їм у вишівській професійній підготовці. Познайомившись з досвідом кількох вишів, які намагалися привабити до себе старшокласників певними лібералізованими заходами, домігся зустрічі з керівництвом Одеської академії зв'язку імені Олександра Попова і уклав з нею угоду про експеримент на базі його школи. Суть його полягала в тому, що десятикласники, ще не маючи завершеної середньої освіти, умовно зараховувалися на підготовчий курс, а ставши одинадцятикласниками – приймалися на першій курс обраної спеціальності академії зв'язку. То ж під час розставання з рідною школою випускникам разом з атестатами вручали і студентські квитки, де зазначалося, що вони є друкурниками. Цим експериментом (важко судити наскільки він був законним) скористалися майже 40 хмельничан.

Друзі і товариші, відстежуючи потужну професійну ходу В. Г. Байдича, не раз заявляли, що управлінсько-шкільний рівень він давно переріс і йому під силу братися за щось вище. Поступово і сам почав задумуватися над переходом на роботу до вишу. Не раз згадував, як ще в середині 1980-х років обирав тему кандидатської дисертації про освітнє будівництво в Подільському краї у міжвоєнне двадцятиліття (1921–1941 рр.) і як після перших наукових публікацій змушений був уперше відмовити науковому керівникові у продовженні співпраці через напружену роботу в обласному штабі студентських будівельних загонів (цей факт глибоко вкарбується йому в пам'ять і вже у XXI ст. заставить “застиглого дисертанта” ще раз перепросити вченого, якому на той час виповнилося вже понад 55 років, і таки взятися за виконання під його керівництвом дисертаційної праці, щоправда, вже на іншу тему).

У лютому 2001 р. взявся за абсолютно нову справу – керівництво структурою, яка вивчала сучасне політичне життя країн Східної Європи і Співдружності Незалежних Держав. Політологічні студії були цікавими, заставляли щодня засвоювати надзвичайно багато найновішої інформації з життя більше десятка країн, аналізувати її, робити аналітичні викладки тощо. Належних умов для організаційної і творчої діяльності ініціатори цієї структури, на жаль, не створили. Тому вже через півроку довелось з ними розстатися. Друзі покликали у бізнесову діяльність, посприяли його росту. То ж найближчі неповні два роки при святив керівничій роботі у товариствах з обмеженою відповідальністю “Відродження Поділля” і “Славінвест” [2, с. 145]. Переконавшись, що ця сфера не сприяє реалізації його творчих сил, вирішив повернутися до навчальної роботи.

У січні 2003 р. подався на конкурс до одного з приватних вишів, де саме засновувався новий структурний підрозділ. Так В.Г. Байдич став деканом факультету заочного навчання і водночас в.о. заступника директора Хмель-

ницького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом імені Блаженішого митрополита Володимира Л.Г. Білого, який дуже добре розбирався у людях і знав ціну трудовілкам. Нова справа вимагала великих зусиль, адже довелося організувати навчальну працю студентів, які були працевлаштовані по різних куточках Хмельницької та інших областей і не завжди мали достатньо часу для вчасного виконання вишівських завдань. Словом, для вирішення цієї складної проблеми потрібний був гнучкий індивідуальний підхід, з яким у нового керівника підрозділу було все гаразд. Керівництво і професорсько-викладацький склад інституту сприйняли постать колеги цілком позитивно, дивувалися його невичерпній енергетиці, яку від демонстрував щодня, відзначали креативність його мислення, яку закладав у різні ідеї під час проведення адміністративних нарад і засідання вченої ради. Факультет заочного навчання працював без перебоїв, студенти загалом справлялися з академічним навантаженням, що було проставлено у заслугу деканові. У вільний від роботи час викладав історичні дисципліни у Хмельницькому політехнічному коледжі. Вирішив взятися за виконання кандидатської дисертації. Тематичну спрямованість продиктував у якійсь мірі сам виш, який носив ім'я митрополита Володимира. Консультації щодо церковної спрямованості майбутньої наукової праці виокремили на той час нерозв'язану в історико-суспільних наукових колах проблему про становище римо-католицької церкви в Україні в ході реалізації атеїстичної політики правлячої комуністичної партії і радянської держави. Йшлося про завершальний період сталінської і хрущовської добу. За виконання дисертації взявся охоче, з великим бажанням (поруч нього працювали молоді кандидати наук, тож ліквідувати це відставання було для енергійного і тямущого викладача справою честі і недалекого майбутнього).

У 2011 р. Володимира Григоровича запросили на посаду директора Державного архіву Хмельницької області. На цій посаді він трудиться і досі, заробивши собі всеукраїнське визнання серед колег-архівістів і велику шану в обласній громаді. Ці роки стали найкращими у розвитку архівної установи. Крім удосконалення внутрішнього порядку, дальшого підвищення ефективності праці колективу, стрімко зросла його роль у процесах національного відродження ХХІ ст. та міжнародної співпраці регіонів України. Фонд архівосховища, який станом на 2008 р. нараховував 1,9 млн. справ [8, с. 83], у наступні роки чисельно зростав, що заставляло шукати можливості для розміщення нових архівних справ, які надходили від обласних структур, міст обласного підпорядкування та районів. Це питання постійно на контролі у директора, який стукається у двері очільників області, спонукає їх до кроків назустріч архівній справі Хмельниччини.

Завдяки ініціативності й наполегливості В.Г. Байдича у 2012 р. вдалося налагодити тісну співпрацю з міжнародною громадською організацією Міжнародний фонд "Взаєморозуміння і толерантність", взяти для реалізації проект "Невідомі сторінки історії. Хмельниччина в період окупації". Співпраця вияви-

лася надзвичайно плідною. Працівники архіву підготували два змістовні наукові видання, серед учнів загальноосвітніх шкіл області провели конкурс “Мій населений пункт в роки Другої світової війни”, зібтали та записали сотні свідчень людей, які пережили окупацію, підготували постійно діючу історико-документальну виставку “Хмельниччина в роки Другої світової війни”, яка побувала в усіх куточках краю. Працюючи над розвитком національної історичної пам’яті, провели десятки тематичних виставок архівних документів, з якими познайомилися тисячі хмельничан, більшість з яких уперше бачили джерела з історії населених пунктів, про долю своїх родин, участь трудівників у різних загальнодержавних і регіональних проектах тощо. До 70-ліття визволення України в архіві провели відповідні дослідження, в результаті чого виготовили 26 банерних стендів про основні складові воєнної доби на території області. Ця колекція пересувалася населеними пунктами більше року, приваблюючи відвідувачів своїми оригінальними матеріалами. Те ж стосується й іншої тематичної колекції, присвяченої долі оstarбайтерів (10 банерів). У самому приміщенні архіву відвідувачі постійно знайомляться з виставкою “Поділля на рубежі століть”, особливо з матеріалами хвилюючих виставок “В боротьбі за незалежність” і “Україна – більше за життя” (про Героїв Небесної сотні), фотовиставкою “Хмельниччина у світлинах” та багатьма іншими. Щороку архівна установа на чолі з В.Г. Байдичем експонує майже 25 історико-документальних виставок, які відвідують тисячі жителів регіону.

Директор зумів підняти на вищий рівень науково-дослідну роботу, активізувати діяльність наукових працівників установи, об’єднати навколо них десятки активних дослідників з вищих навчальних закладів, архівів, музеїв та бібліотек. Науково-організаційний потенціал очолюваної установи яскраво реалізувався під час ініційованої Володимиром Григоровичем всеукраїнської науково-практичної конференції “Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України”, присвяченій 75-й річниці утворення Хмельницької області і 90-річчю заснування Державного архіву цього регіону. Її провели на високому організаційному і науковому рівні 20–21 вересня 2012 року на базі Кам’янець-Подільського національного університету (К-ПНУ) імені Івана Огієнка. За результатами цього форуму було опубліковано цікавий збірник наукових праць, у якому представлені доповіді 63 науковців, 42 з яких мали наукові ступені докторів і кандидатів наук [9, с. 628]. Сьогодні це видання успішно використовується у навчальному процесі і науково-дослідній роботі на історичному факультеті К-ПНУ ім. І. Огієнка, де готують магістрів-архівістів. Станом на кінець 2016 р. Держархів став співорганізатором щонайменше 15 подібних форумів, а В.Г. Байдич входив до складу їх оргкомітетів і редколегій опублікованих збірників матеріалів [9, с. 629].

Науково-видавнича діяльність колективу держархіву просто вражає. Його керівник щороку реалізує велику програму, яка нараховує десятки різних праць. Цим продовжується розпочата попередником справа, яка вивела Держархів

Хмельницької області на чільне місце в Україні (за 1993–2010 рр., тобто за 18 років, науковцями цієї установи було підготовлено і опубліковано 14 наукових і науково-популярних робіт) [9, с. 627]. Так, тільки за 2012–2015 рр. їх науковий здобуток зріс, за нашими підрахунками, до 35 наукових і науково-документальних видань, які увійшли до серії “Праці Державного архіву Хмельницької області”; 4 із них – монографії, 5 – книги-нариси, брошури, 12 – збірники матеріалів конференцій, наукові записки, збірники праць, решта – збірники документів і матеріалів, окремі джерела з історії Другої світової війни [9, с. 630-633].

Росту наукового авторитету Володимира Григоровича сприяв успішний захист у травні 2012 р. його кандидатської дисертації “Римо-католицька церква в умовах радянської релігійної політики: український досвід (середина 1940-х – перша половина 1960-х років)”. Дисертант комплексно дослідив становище зазначеної церкви у даний хронологічний період, її взаємовідносини з тоталітарним режимом, охарактеризував процес функціонування РКЦ в Україні в умовах активної антирелігійної політики влади. На основі всебічного аналізу широкого кола архівних (понад 130 справ) і опублікованих джерел та наукової літератури (загалом майже 400 позицій) з’ясовано чинники, що впливали на радянську політику в ставленні до Римо-католицької церкви в цілому і, окрема, в УРСР. Автор уточнив періодизацію релігійної політики союзного центру щодо РКЦ в республіці, з’ясував основні форми, методи, масштаби і наслідки репресивних акцій та адміністративного тиску з боку радянського режиму на віруючих, визначив основний зміст внутрішнього життя римо-католиків в контексті антицерковних заходів в Україні, етнонаціональну складову і соціально-демографічний стан римо-католицьких громад і духовенства, форми їх спротиву антицерковній політиці [10].

Після захисту вчений посилив свою науково-дослідну діяльність. Передусім він доповнив дисертаційний текст новими документами і матеріалами, зробив цікаві додатки, наповнив їх ілюстраціями і у підсумку опублікував першу в Україні такого роду сучасну монографію [11]. У співавторстві виконав монографію про вшанування постаті Тараса Шевченка на Поділлі у добу Директорії УНР [12]. З’явилися десятки його статей, присвячені різним питанням історії, економіки і культури Поділля, архівного будівництва тощо. Новим напрямом його студій стало дослідження постатей сучасних подільських вчених, зокрема професорів О.М. Завальнюка і А.Г. Філінюка [13-16]. Загалом науковий доробок В.Г. Байдича нараховує більше півсотні робіт.

Засновники науково-краєзнавчого збірника “Хмельницькі краєзнавчі студії” (на 2016 р. вийшло 9 випусків) увели В. Г. Байдича до складу редакційної колегії постійним членом. Такої ж місії його удостоїли і видавці низки збірників матеріалів науково-краєзнавчих конференцій Хмельниччини і Вінниччини. Вченого запрошують і до оцінки якості низки наукових видань, зокрема він прорецензував цікаву монографію доктора історичних наук, професора В.С. Прокопчука, присвячену Дунаєвському районному архіву, яка вийшла з друку в 2015 р. [17, с. 2].

Як голова Хмельницької обласної громадської організації архівістів та дослідників “Поклик віків”, дбає про те, щоб залучати вчених і краєзнавців Хмельниччини до більш активної роботи з архівними документами і матеріалами, поширення історичних знань серед обласної спільноти. Для найбільш активних вчених, які відзначилися у цій царині, на пропозицію Володимира Григоровича запровадили премію імені Пилипа Клименка в галузі архівознавства, історії та джерелознавства (у 2014–2016 рр. її отримали троє професорів, докторів історичних наук з Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка).

Громадська робота вченого охоплює різні напрями: потужна особиста благодійна діяльність на користь малоімущих і соціально незахищених земляків, організація допомоги бійцям АТО та їх реабілітації після повернення із зони бойових дій, підтримка молодих вчених у реалізації їх наукових проєктів, допомога низці церковних громад у спорудженні культових об’єктів, а від жовтня 2015 р., коли його обрали членом президії обласної профспілки працівників державних установ України, додалася ще й турбота про державних службовців, які потрапили у складне соціально-економічне становище. У цій справді величезного людського сенсу шляхетній діяльності В.Г. Байдич завоював високі позиції і дістав найширші визнання та оцінки моральних авторитетів. Одна із них – Лідія Володимирівна Ільків, старший солдат Національної гвардії, вчитель-словесник з Хмельницького, яка рятувала життя українських воїнів на Сході, віддала належне йому за відсутність у характері руйнівних амбіцій, за органічне вміння служити іншим і самотнім, невідомим індивідуальним мистецтвом об’єднувати навколо себе патріотів, відчувати кожну людину і вчасно приходити їй на допомогу [18].

Директор наполегливо працює над налагодженням тісних міжнародних контактів його установи із зарубіжними архівами. У зв’язку з цим робить чимало успішних вояжів за кордон (Польща, Литва), укладає договори про змістовну співпрацю, яка вже принесла колективу держархіву області чималу матеріальну вигоду. Завдяки їй значно інтенсифікувався процес оцифрування архівних документів, проведення спільних заходів з іноземними колегами, на яких наш національний архівний досвід стає надбанням в інших країнах. Хмельницькі архівісти охоче знайомляться із зарубіжним досвідом, намагаються скористатися ним у своїй роботі.

Надійним тилом і величезною моральною насолодою для Володимира Григоровича є його сім’я, яка увібрала усе найкраще від батьків глави та його милої, надійної дружини Любові Володимирівни, педагога за фахом, заступника директора НВК. У коханні, злагоді і взаєморозумінні з нею виховали дітей, які продовжуватимуть найкращі Байдичівські родинні традиції. Старша донька Тетяна – одеситка, випускниця місцевої будакадемії, виховує двох малолітніх діток; середущий син Андрій навчається у *alma mater* своєї сестри, а молодший, 15-річний Володимир, – школяр, інтелектуал, переможець міських предметних олімпіад. Усі вони зв’язані найтеплішими людськими стосунками, де молодші

поважають старших, рівняються на них, мріють досягти їхніх славних вершин. А відомі, патріотично-віруючі батьки, які мають ще багато життєвих сил і планів, з досвіду прожитого націлюють дітей на вірне служіння батьківщині, обраній професії, загальнонаціональній справі, прививають їм високі заповіді – бути чесними українськими громадянами, порядними, працелюбними людьми, які неминуче розкриють у майбутньому свій творчий потенціал і прославляться трудовими звершеннями, активною громадянською позицією в ім'я процвітаючої України.

Від наукової спільноти вітаємо Володимира Григоровича Байдича – гарну, висококультурну людину, умілого організатора української гуманітарної сфери, зокрема архівної справи, талановитого керівника, наділеного неабияким масштабом державного мислення, знаного вченого і красзнавця, а ще – непохитного патріота, громадянина, надійного оборонця нашої незалежності і невмирущих національних цінностей, невтомного пропагандиста історичної спадщини Подільського краю, турботливого сім'янина і чудового колегу, товариша, зичимо йому потужної ходи із продовження багато разів апробованого курсу на зміцнення історичної пам'яті нашого народу, розвитку історико-краєзнавчих і архівних студій та посилення у них особистого наукового доробку, розвитку власного яскравого іміджу у сучасних державно-реформаторських процесах, управлінсько-архівній, культурно-освітній, науковій сфері та плідній міжнародній співпраці.

Список використаних джерел і літератури

1. Слово про автора: [В. Г. Байдича] – Старостіна С.Л. // *Енергія: газета ПАТ “Хмельськообленерго”*: спецвипуск “Архівіст”. Хмельницький, 2015. С. 4.
2. Байдич Володимир Григорович // *Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка* / [редкол.: Завальнюк О. М., Смолій В. А. та ін.]. Київ: Вид-во “Логос Україна”, 2008. С. 144-145.
3. Хмельниччина в іменах: прозаїки, поети, журналісти: Біобібліогр. довідник / [Упоряд. Володимир Дмитрик, Євген Семенюк]. Хмельницький: Вид-во Алли Цюпак, 2006. С. 11
4. Байдич В.Г. Надія Мороз (Кравчук) – педагогічна гордість Хмельниччини // *Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Оіюм*, 2013. Т. 20. С. 268-280.
5. Завальнюк О.М., Комарніцький О.Б. Студенти Кам'янець-Подільського педінституту: ідеологічна, фахова і практична підготовка до роботи в школі в завершальний період радянської державності (1961–1991 рр. // *Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Оіюм*, 2015. Т. 22. С. 125-162.
6. Комарніцький О.Б., Моштак М.В. Профспілкова організація студентів, аспірантів та докторантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Істор. нарис. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2009. С. 80-81.
7. Байдич Володимир. Небесній сотні присвячується // *Архівіст. Хмельницький*, 2015. С. 4.

8. Михайлова С.Р. Науково-видавнича діяльність Державного архіву Хмельницької області впродовж першого десятиліття ХХІ ст. // Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України: Наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 20-21 вересня 2012 року. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2012. С. 80-85.

9. Байдич В.Г. Науково-видавнича діяльність Державного архіву Хмельницької області за 2012–2015 рр. // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Оіом, 2015. Т. 22. С. 626-633.

10. Байдич В.Г. Римо-католицька церква в умовах радянської релігійної політики: український досвід (середина 1940-х – перша половина 1960-х років): Автореф. дис. ... канд. іст. наук; 07.00.01; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2012. 20 с.

11. Байдич В.Г. В боротьбі за віру: римо-католицька церква в Україні (середина 1940-х – перша половина 1960-х рр.): монографія. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2014. 423 с. + 57 с. іл.

12. Машталір А.І., Байдич В.Г., Галатир В.В. Вшанування постаті Тараса Шевченка на Поділлі в добу Директорії УНР: історичний аспект. Хмельницький: Держархів Хмельн. обл., 2015. 114 с.

13. Байдич В., Олійник Ю., Галатир В. Олександр Завальнюк – перший лауреат премії імені П.В.Клименка в галузі архівознавства, історії та джерелознавства // Енергія: газета ПАТ “Хмельницькобленерго”: спецвипуск “Архівіст”. Хмельницький, 2014. С. 3.

14. Байдич В. Історик О.М.Завальнюк: науковий доробок у національне відродження сучасної України // Духовні витоки Поділля: науковці в історії краю: Матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 квіт. 2015 р.). Хмельницький: ХГПА, 2015. С. 43-48.

15. Байдич В. Анатолій Філінюк – лауреат премії імені П.В.Клименка в галузі архівознавства, історії та джерелознавства // Енергія: газета ПАТ “Хмельницькобленерго”: спецвипуск “Архівіст”. Хмельницький, 2015. С. 3.

16. Байдич В. О.М.Завальнюк – лауреат обласної премії імені українського історика Пилипа Клименка // У пошуках історичної правди. До 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, академіка О.М. Завальнюка / [уклад.: В.С. Степанков, А.Г. Філінюк, О.Б. Комарницький]. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. С. 98-107.

17. Прокопчук В.С. Дунаєвський районний архів: монографія. Дунаївці; Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 186 с.

18. Слово про автора: [В.Г. Байдича] – Ільків Л.В. // Енергія: газета ПАТ “Хмельницькобленерго”: спецвипуск “Архівіст”. Хмельницький, 2015. С. 4.

Oleksander Zavalniuk

Podillia historian and archivist V. H. Baidych turns 60

The life and professional ways of Volodymyr Hryhorovych Baidych – the Head of State Archives in Khmelnytsky region, an outstanding archivist-historian,

intellectual, authoritative public figure, the bright representative of the Ukrainian intelligentsia of the region, patriot citizen, active laborer in the field of education, of local self-government, archives, editor of the scientific journal "Podilska starovyna" ("Podillia antiquity"), poet, are being highlighted in the following article.

Keywords: *Baidych Volodymyr Hrygorovych, archives, historical science, publishing activity, literary work, Khmelnytsky Region.*

Одержано 1 вересня 2017 року

УДК 929-057.4+655(477.43)

О.М.Шинкарьова

Вченому і видавцю Сергію Трубчанінову – 55

У повідомленні розповідається про вченого та видавця Сергія Васильовича Трубчанінова, який відсвяткував свій 55-річний ювілей 17 жовтня 2017 р. Розкриваються основні віхи його біографії: народився в історичному селі Тальянки на Черкащині, з 7-ми років його життя пов'язане з Кам'янцем-Подільським, де він навчався у школі та виші, а сьогодні працює на кафедрі історії України у своїй alma mater.

Наголошується, що потяг до наукової діяльності сформувався ще в школі. Спілкування з видатними вченими-істориками (Л. А. Коваленко, В. С. Степанков та ін.) під час навчання в Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті імені В. П. Затонського вплинуло на формування сфери його наукових інтересів. Доброю школою стала аспірантура Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, яку С. В. Трубчанінов закінчив достроково у 1989 р.

Вказується, що з 1989 р. ювіляр працює на історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, спершу на кафедрі історії СРСР і УРСР, пізніше – на кафедрі історії України: асистент, старший викладач, доцент, виконуючий обов'язки професора, докторант, доцент кафедри історії України. У колі його наукових інтересів – історія України, історія Поділля, історична географія.

Розповідається про ще одну важливу сферу інтересів С. В. Трубчанінова – книговидавництво. Спочатку він це робив на базі різних видав-